

Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları Balıkesir Örneği

Social Media Usage Habits Balıkesir Example

*Özay Nuri Aksoy **

Başvuru Tarihi: 15.12.2019
Kabul Tarihi: 13.02.2020

Özet

İletişim, bireylerin insanlık tarihince önemli olan ihtiyaçlarından olmuştur. Bireyin diğer bir bireyle iletişimi tarihsel süreçte zorunluluk yaratmıştır. İnsanlar, sosyal ortamda yaşayıp toplumun diğer üyeleriyle iletişim halindedir. Bu iletişim hali de sosyal ortamın zorunluluğudur. İnsanlık, başkalarının da aynı ortamda yaşadığını farkına varmasıyla birlikte iletişimle ilgili, insanlık yararına da olabilecek teknik ve araçlar yaratmıştır.

Sosyal medya içeriği yaratıcı tüketicilerce oluşturulan tek taraflı paylaşımından uzaklaştırarak, karşılıklı etkileşime taşıyan, eş zamanlı ve çok yönlü paylaşım imkân veren medya sistemleridir.

Medya Bağımlılığı kuramı, sosyolojik olarak iletişim araçlarıyla sosyal sistemler ve izleyici ilişkisine odaklanır. Bu kurama göre, bireylerin modern toplumlara ilişkin bilgilendirilmek, yönlendirilmek amaçlı kitle iletişim araçlarına bağımlı hale geldikleri, bu bağımlılığın da toplumda değişim, istikrar ve çatışma şekliyle kitle iletişim araçlarının merkezi konum ve önemine göre şekillendiğini savunur.

Projenin asıl amacı; Balıkesir ilinde yaşayan sosyal medya kullanan kişilerin sosyal medya bağımlılığını belirlemektir.

Alan yazın incelendiğinde Balıkesir ilinde sosyal medya bağımlılığına ilişkin bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu yüzden bu çalışma alan yazına katkıda bulunmasından dolayı önem arz ettiği düşünülmektedir.

Araştırma da Şahin ve Yağcı (2017) tarafından geliştirilen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği-Yetişkin Formu (SMBÖ-YF) kullanılmıştır. SMBÖ-YF 18-60 yaş aralığındaki yetişkinlerin sosyal medya bağımlılıklarını belirlemek için kullanılacak bir ölçme aracı olarak

* özaynuriaksoy@msn.com, ORCID: 0000-0001-8210-8362

tasarlanmıştır. Araştırmada veriler bu ölçek aracılığıyla toplanmıştır. Çalışmanın örneklemini Balıkesir Karesi Merkez ilçesinde yaşayan tesadüfi yöntem ile belirlenmiş 232 kişidir.

SMBÖ-YF ölçeğinin alt boyutu olan Sanal İletişim alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Sanal Tolerans ve Sanal İletişim alt boyutlarında medeni durum açısından anlamlı bir fark tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Medya Okur Yazarlığı, Sosyal Medya Bağımlılığı Balıkesir

Abstract

Communication has been one of the important needs of individuals in human history. The communication of the individual with another individual has become a necessity in the historical process. People live in a social environment and communicate with other members of society. Humanity has realized that others also live in the same environment. He created communication and techniques and tools for human benefit.

They are media systems that move social media content away from one-sided sharing created by creative consumers, carry mutual interaction, and allow simultaneous and versatile sharing.

Media Dependence theory focuses on sociological communication tools and social systems and audience relations. According to this theory, individuals argue that they become dependent on mass media for informing and directing about modern societies, and that this dependence is shaped according to the central position and importance of mass media by means of change, stability and conflict in society.

The main purpose of the project is; To determine the social media addiction of people using social media living in Balıkesir province.

When the literature was examined, no research on social media addiction was found in Balıkesir province. Therefore, this study is thought to be important because it contributes to the literature.

In the research, Social Media Addiction Scale-Adult Form (SMBÖ-YF) developed by Şahin and Yağcı (2017) was used. SMBS-YF is designed as a measurement tool that can be used to determine the social media addiction of adults between the ages of 18-60. In the study, the data were collected through this scale. The sample of the study is 232 people determined by random method living in the central district of Balıkesir Karesi

It was determined that there was a significant difference according to gender in the Virtual Communication sub-dimension, which was the sub-dimension of SMBÖ-YF scale. Significant difference was found in terms of marital status in Virtual Tolerance and Virtual Communication sub-dimensions.

Keywords: Social Media, Media Literacy, Social Media Addiction

Giriş

İletişim, bireylerin insanlık tarihince önemli ihtiyaçlarından olmuştur. Bireyin diğer bir bireyle iletişimi tarihsel süreçte zorunluluk yaratmıştır. İnsanlar, sosyal ortamda yaşayıp toplumun diğer üyeleriyle iletişim halindedir. Bu iletişim hali de sosyal ortamın zorunluluğudur.

İnsanlık tarihi Ayhan (2014) a göre, iletişimsel gelişmelerin sosyal bir hayata neden olduğunu vurgular. İnsanlık, başkalarının da aynı ortamda yaşadığını farkına varmasıyla birlikte iletişimle ilgili, insanlık yararına da olabilecek teknik ve araçlar yaratmıştır.

Sosyal medya terimini, Tuncer (2013) içeriği yaratıcı tüketicilerce oluşturulan ve paylaşılmasına imkân sunan internet tabanlı uygulamalar olarak tanımlarken, Özutku (2014) ise kullanıcıları tek taraflı paylaşımdan uzaklaştırarak, karşılıklı etkileşimi sunan, eş zamanda ve birçok yönden paylaşım imkân veren medya sistemi vurgusunu yapar. Ryan (2014) ise bunlara ek olarak sosyal etkileşim içerisinde fikir alışverişinde bulunan metinlerin, işitsel ve görsel unsurların olduğu bir çatı terimi olarak ifade eder. Ök (2013) ise bloglar, podcast, mesaj panoları, içerik paylaşımlarıyla sitelerin çok yaygın kullanıldığına, sosyal ağ sitelerinin kullanıcıların dikkatini çektiğini vurgular. Sosyal medyada iletişimin Bostancı (2010) resimlerle, videolarla, kelimelerle sağlandığına ek olarak bireylerin hayat tecrübelerini ve hikâyelerini ve durumlarını paylaşarak etkileşim sağlayıcıları olduğunu söyler. Bütün bunların zaman ve mekân tanımayan bağımsız uygulamalarla oluştuğunu vurgular. Özellikle Facebook, MySpace, LinkedIn, YouTube, Twitter, Whatsapp ve benzeri sosyal medya uygulamalarının artması ile bireylerin günlük yaşamının önemli sayılabilecek bir zamanı bu uygulamalarda geçirdiğine ilişkin önemli sayılabilecek düzeyde araştırmalar vardır.

Sosyal medya uygulamalarının ön planda olmasında ki asıl unsur bireylerin kendilerini ifade edebilecekleri yazıp çizip durumlarını özgür bir ortamda paylaşabilecekleri uygulamalara borçludurlar. Web 1.0 aşamasında kullanıcılar sadece sunulan materyalleri okuyabilen pasif bir konumdaydı. Dijital okuyucu kitlesinin bir üyesi olmaktan ileri gidemediler. Tek olumlu yanı haberleri anında yayınlanabilecek bir materyal bilgileri dijital olarak paylaşabilen özelliği öne çıkmaktaydı. Fakat Web 2.0 denilen, kullanıcıyı Büyüksener (2009) kullanıcıların içinde olduğu ağ, bireylerin etkileşime olanak sağlayan gelişim, internet ortamını da değiştirdi ve internet mecrasını kullanım alanlarını bakımından tahmin edilmeyecek şekilde çeşitlendirdiği belirtir.

Sosyal medya ile kişiler aracı olmadan iletişim kurabilmekte ve bu süreci yazarak, paylaşarak, birbirlerinin gönderileri beğenerek, eleştirerek devam ettirebilmektedir. Sevinç (2015) e göre sosyal medyanın interaktif yapısı bireyleri pasiflikten çıkartmıştır. Kendi sözlerini söyleyen, soru sorup iletişime geçen yapısıyla dinamik bir platform oluşturulmuştur. Hampton ve ark (2011) da sosyal medya araçlarıyla kullanıcıların birbirleriyle arkadaş olduğunu belirtir. Bütün bunların oluş yapısı bakımından Eley ve Tilley (2009) sosyal medyanın beceri veya kod bilgisi gerektirmeyen yapısına dikkat çeker.

Çağımızın iletişim araçlarının Karaman ve Karataş (2009) tarafından okuma-yazma becerisinden daha fazlasının gerektirdiğini belirtir. Bu gereksinimleri Sevim (2013) internet okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, elektronik okuryazarlık, bilgisayar okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, medya okuryazarlığı olarak sıralar. Bunlara ek olarak ise Som ve Kurt (2012) tarafından ağ

okuryazarlığı, web okuryazarlığı, bilim okuryazarlığından bahsedilir. Tuncer (2013) tarafından eleştirel okuryazarlık gibi okuryazarlık türleri de eklenir. Kurudayıoğlu ve Tüzel (2010), teknoloji ve iletişim araçlarındaki gelişmelerin okuryazarlık kavramının önüne kültür, teknoloji, bilgisayar, medya gibi ifadelerin gelerek farklı anlamlar yüklediğine dikkat çeker.

Medya okuryazarlığında Karaman ve Karataş (2009) bilgi iletim kanallarını aktif kullanabilme ve mesaj bilgisini analiz etme, değerlendirebilme ve iletebilme becerilerine değinirken, Çetinkaya (2008) ise, medyayı ve medyayla yaşamı değerlendirebilme becerilerinden bahseder. RTÜK (2007) ise mesajları doğru algılanması becerisinin yanında iletiler oluşturma becerisinden de bahseder. Sosyal medyanın yarattığı etki günümüz bireylerini medya okuryazarı olmaları gerekliliğini gösterir. Görmez (2015) de medya okuryazarlığı kavramını risklerden kaçınma durumu olarak niteler. García ve ark (2014) yaratıcı, katılımcı, özgür, eleştirel düşünen ve sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmek için medya okuryazarlığını temel almak gerektiğinden bahseder.

Medya Bağımlılığı kuramı, Işık ve Topbaş (2015) 1976 yılında Sandra Ball-Rokeach ve Melvin De Fleur tarafından sosyolojik olarak ele alınıp iletişim araçlarıyla sosyal sistemler ve izleyici ilişkisine odaklanır. Bu kurama göre, bireylerin modern toplumlara ilişkin bilgilendirilmek, yönlendirilmek amaçlı kitle iletişim araçlarına bağımlı hale geldikleri, bu bağımlılığın da toplumda değişim, istikrar ve çatışma şekliyle kitle iletişim araçlarının merkezi konum ve önemine göre şekillendiğini savunur. Karşılıklı etkileşimle belirlenen medyanın etkisi, bireylerin ihtiyaç ve beklentileri yönünde bağımlılıklara yol açmaktadır. Sosyal medya ortamının bireysel ve sosyal anlamda davranışları yönlendirmede de etkili olduğunu belirtir.

Gerçek gibi bir algılanan sanal ortamın Kuşay (2013) sosyal medyadaki farklı uygulamaların etkisiyle sosyal yaşamı yönlendirilmekte olduğunu belirtir. Sosyal medya davranışların yönlendirilmesinde ve eğilimlerinin tespit edilmesinde “farkındalık” yaratma açısından güç kazanmakta olduğunu belirtir. Bunların ise bireylerin iletişim stratejilerini yakından etkilediğini belirtir.

Sosyal ağların ihtiyacın dışında aşırı, kontrolsüz şekilde kullanımı “dürtü kontrol bozukluğu” olarak ortaya çıkarak özellikle uzun süreli olarak sosyal medyayı aktif kullananlarda sosyal medya bağımlılığı oluşabileceği Seferoğlu ve Yıldız (2013) tarafından yorumlanır. Tutgun (2015) yeme içme gibi kişisel ihtiyaçlarını, işini ve ailesini sosyal medya kullanırken ihmal edenlerin sosyal medya bağımlısı olarak kabul edildiğini vurgular.

Araştırma Deseni

Araştırmada tarama modeli kullanıldı. Tarama modelleri, geçmişte var olan bir durumu oluş şekliyle betimlemeyi amaç edinen modellerdir. Araştırmaya konu olan durum, kendi koşullarında olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Olan durumu değiştirme, etkileme çabası gösterilemez. Araştırılmak istenen durumu uygun bir şekilde belirlemenin asıl amaç olduğu Karasar (2005) tarafından vurgulanmıştır. Çalışmada, Balıkesir’de yaşayan yetişkinlerin sosyal medya bağımlılık düzeyleri belirlenerek çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni Balıkesir ilinde yaşayan sosyal medya kullanan yetişkinlerdir. Çalışmanın örneklemini ise, Balıkesir Karesi Merkez ilçesinde yaşayan tesadüfi yöntem ile belirlenmiş 232 kişidir.

Araştırmanın Amacı

Balıkesir ilinde yaşayan sosyal medya kullanan kişilerin sosyal medya bağımlılığını belirlemektir.

Araştırmanın hedef edindiği alt amaçlar ise; Balıkesir de kişilerin sosyal medya bağımlılığını cinsiyet, yaş, medeni hal, eğitim durumu, mesleğe göre değişmekte midir?

Balıkesir de kişilerin sosyal medya bağımlılık alt boyutları olan sanal tolerans ve sanal iletişim bakımından anlamlı bir ilişki var mıdır?

Veri Toplama Araçları

Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği-Yetişkin Formu (SMBÖ-YF): Ölçek, Şahin ve Yağcı (2017) tarafından geliştirilmiştir. SMBÖ-YF 18-60 yaş grubundaki yetişkinlerin sosyal medya bağımlılıklarını belirleme için kullanılabilir ölçme aracı olarak oluşturulmuştur.

5’li Likert dereceleme ile ölçeklendirilmiştir. Likert tipindeki derecelenmeler; Bana Hiç Uygun Değil, Bana Uygun Değil, Kararsızım, Bana Uygun, Bana Çok Uygun şeklindedir. Bana Hiç Uygun Değil derecesinin karşılığı 1 puan, “Bana Çok Uygun” derecesinin karşılığı ise 5 puandır. Madde puanları 1’den 5’e doğru arttıkça bağımlılık düzeyi de artmaktadır.

SMBÖ-YF 2 alt boyutu olan bir ankettir. Alt boyutları Sanal Tolerans ve Sanal İletişim şeklindedir. Sanal Tolerans alt boyutuna ait 1-11’inci maddelerdir. Sanal İletişim 12-20’inci maddeler ile oluşturulmuştur. 5.(Sosyal medyaya gerekmedikçe girmem) ve 11.(Sosyal medya kullanmayı sevmiyorum) maddeler ise ters puanlama şeklindedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 100, en düşük puan ise 20’dir. Alınan puanın yüksek olması bireyin kendisini “sosyal medya bağımlısı” olarak algıladığı biçiminde değerlendirilir.

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel bilgi formu, araştırmacı tarafından katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, gelir düzeyi, günlük ortalama sosyal medya kullanım süreleri durumunu tespit etmeye ilişkin bilgilere ulaşabilmek için hazırlanmıştır.

Veri Analizi

Veri analizinde ilk olarak betimsel istatistik boyutu incelenmiştir. Analizlere geçilmeden önce örneklemin doğrusallık ve normallik sayıltıları incelendi. Bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Bulguların anlamlılığının değerlendirilmesinde .05 anlamlılık düzeyi ölçüt alınmıştır. Varyans analizi karşılaştırmalarında Post hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, ölçekten hesaplanan verilere yapılan analizlerle ortaya çıkan bulgulara ve yorumlara yer verilecektir.

Betimsel İstatistikler

Normallik Kontrolü

SMBÖ-YF ölçeğinden elde edilen verilerle toplam puanlar üzerinde yapılacak olan test istatistiğinin uygunluğu için verilerin normal dağılıp dağılmadığına bakılmıştır. Histogram ve Q-Q Plot grafikleri incelemesinde, eğrinin simetrik dağılım gösterdiği görüldü. Toplam puana ait merkezi eğilim ölçüleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. SMBÖ-YF Ölçeği Toplam Puana Ait Merkezi Eğilim Ölçüleri

Boyutlar	\bar{x}	Medyan	Mod	Çarpıklık	Basıklık
Sanal Tolerans	2.10	2.00	2.00	.941	.883
Sanal İletişim	1.33	1.29	1.11	.788	.402
SMBÖ-YF ORT.	1.39	1.36	1.26	.723	.495

Verilerin normal dağılım tespiti için, Kline (2011) tarafından belirlenen basıklık ve çarpıklık değerleri referans alındı. Büyüköztürk (2011) de çarpıklık katsayısının +1, -1 aralığında yer aldığı puanların normallikten sapmadığını belirtir. Aritmetik ortalama, medyan ve mod’un yaklaşık olması dağılımın normalden aşırı uzaklaştırmadığı olarak değerlendirir. Çarpıklık ve basıklık katsayılarının +1 ile -1 aralığında olduğundan normal dağılım gösterdiğine kanaat getirilmiştir.

Demografik Bulgular

Cinsiyet Açısından Frekans ve Yüzde Değerler:

Anket e katılanların cinsiyet açısından yüzde ve frekans dağılımları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. SMBÖ-YF Ölçeğine Katılanların Cinsiyet Açısından Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	f	%	%Yığılmalı
Kadın	153	65.9	65.9
Erkek	79	34.1	100
Toplam	232	100	

Tablo 2’de görüldüğü gibi ankete katılanların % 65.9 kadın, % 34.1 erkek katılımcıdır.

Eğitim Durumu Açısından Frekans ve Yüzde Değerler:

Anket e katılanların eğitim açısından yüzde ve frekans dağılımları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. SMBÖ-YF Ölçeğine Katılanların Eğitim Durumu Açısından Frekans ve Yüzde Değerleri

Eğitim Durumu	<i>f</i>	%	%Yığılmalı
İlkokul	3	1.3	1.3
Ortaokul	19	8.2	9.5
Lise	20	8.6	18.1
Üniversite	159	68.5	86.6
Ünv. Sonrası	31	13.4	100
Toplam	232	100	

Tablo 3’de görüldüğü gibi ankete % 68.5 Üniversite mezunu, % 13.4 Üniversite sonrası,% 8.6 Lise mezunu, % 8.2 Ortaokul mezunu, % 1.3 ile de İlkokul mezunu katılmıştır.

Medeni Durum Açısından Frekans ve Yüzde Değerler:

Anket e katılanların medeni durum açısından yüzde ve frekans dağılımları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. SMBÖ-YF Ölçeğine Katılanların Medeni Durum Açısından Frekans ve Yüzde Değerleri

Medeni Durum	<i>f</i>	%	%Yığılmalı
Evli	193	83.2	83.2
Bekâr	24	10.3	95.5
Dul	2	.9	94.4
Boşanmış	13	5.6	100
Toplam	232	100	

Tablo 4’de ankete katılanların % 83.2 evli, % 10.3 bekâr, % 5.6 boşanmış, % .9 dul katılımcı bulunmaktadır.

Meslek Açısından Frekans ve Yüzde Değerler:

Ankete katılanların meslek açısından yüzde ve frekans dağılımları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. SMBÖ-YF Ölçeğine Katılanların Meslek Açısından Frekans ve Yüzde Değerleri

Meslek	<i>f</i>	%	%Yığılmalı
Akademisyen	15	6.5	6.5
Askeri Personel	8	3.4	9.9
Avukat	3	1.3	11.2
Bankacı	2	.9	12.1
Doktor	12	5.2	17.2
Esnaf	31	13.4	30.6
Hemşire	16	6.9	37.5
İşçi	20	8.6	46.1
Makina Teknisyeni	5	2.2	48.3
Memur	24	10.3	58.6
Muhasebeci	4	1.7	60.3
Mühendis	14	.6	66.4
Öğretmen	63	27.2	93.5
Özel Güvenlik	8	3.4	97
Polis	7	3	100
Toplam	232	100	

Tablo 5 e göre ankete katılanların % 6.5 Akademisyen, % 3.4 Askeri Personel, % 1.3 Avukat, % .9 Bankacı, % 5.2 Doktor, % 13.4 Esnaf, % 6.9 Hemşire, % 8.6 İşçi, % 2.2 Makina Teknisyeni, % 10.3 Memur, % 1.7 Muhasebeci, % .6 Mühendis, % 27.2 Öğretmen, % 3.4 Özel Güvenlik, % 3 Polis olduğu görülmektedir.

SMBÖ-YF Ölçeği Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

SMBÖ-YF ölçeğinin alt boyutundan alınan puanların cinsiyet açısından fark gösterip göstermediğini anlamak amacıyla bağımsız örneklem t-testi uygulandı. Bağımsız örneklem t-testi ilişkin sonuçlar Tablo 6'de verilmiştir.

Tablo 6. SMBÖ-YF Ölçek Alt Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	t	p
Sanal Tolerans	Kadın	153	2.06	.65	1.18	.236
	Erkek	79	2.17	.72		
Sanal	İ Kadın	153	1.30	.24	2.24	.026*
	Erkek	79	1.38	.24		

*p<.05 anlamlı

Tablo 6’da görüldüğü gibi SMBÖ-YF ölçeğinin alt boyutu olan Sanal Tolerans boyutunda ($t_{(230)}=1.18, p>.05$) cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür. Sanal iletişim alt boyutunda ise ($t_{(230)}=2.24, p<.05$) cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Erkeklerin ($\bar{x}=1.38$), kadınlara ($\bar{x}=1.30$) göre Sanal iletişim alt boyutunda sosyal medya bağımlısı olduğu söylenebilir.

SMBÖ-YF Ölçeği Puanların Medeni Duruma Göre Karşılaştırılması

SMBÖ-YF ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanların medeni duruma fark gösterip göstermediğini belirlemek için Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır. Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7 SMBÖ-YF Ölçeği Sanal Tolerans, Sanal İletişim Boyutlarının Medeni Duruma Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f, \bar{x} ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları							
Puan	Grup	N	\bar{x}	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p	Fark
Sanal Tolerans	(a)Evli	193	2.05	.65	G.Arası	3.807	3	1.269	2.831	.039*	d > a
	(b)Bekar	24	2.27	.73							
	(c)Dul	2	1.91	.39							
	(d)Boşanmış	13	2.55	.90							
	Toplam	232	2.10	.68							
Sanal İletişim	(a)Evli	193	1.30	.22	G.İçi	12.765	228	.056	6.452	.000*	b > a
	(b)Bekar	24	1.48	.30							
	(c)Dul	2	1.30	.27							
	(d)Boşanmış	13	1.50	.29							
	Toplam	232	1.33	.24							

*p<.05 gruplar arasında anlamlı fark var

Tablo 7’de anlamlandırmayı kolaylaştırmak için ve grupların tabloda kolay yorumlanması için Medeni durumlarına a, b, c, d harfleriyle isimlendirilmiştir. Bu bağlamda; Evli =a, Bekar =b, Dul =c, Boşanmış =d, olarak isimlendirilip ANOVA sonuçları tablosunda fark bölümünde belirtilmiştir.

Sanal Tolerans alt boyutu medeni durum açısından anlamlı bir fark tespit edilmiştir. ($F_{(1,269)}=2.831$, $p<.05$). Test sonucu hesaplanan etki büyüklüğünün ($\eta^2=.035$) olduğu görülmüştür. Puanların medeni durum değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık oluştuğunu tespit amaçlı Post Hoc testi olan Tukey testi yapılmıştır. Boşanmışlar ve evliler arasında bir fark tespit edilmiştir ($p<.05$). Boşanmışların ($\bar{x}=2.55$), evlilere ($\bar{x}=2.05$) göre sanal tolerans boyutunda daha çok sosyal medya bağımlılığı söylenebilir.

Sanal İletişim alt boyutu medeni durum açısından anlamlı bir fark tespit edilmiştir. ($F_{(3,61)}=6.452$, $p<.05$). Test sonucu hesaplanan etki büyüklüğünün ($\eta^2=.078$) olduğu görülmüştür. Puanların medeni durum değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık oluştuğunu tespit etmek için Post Hoc testi olan Tukey testi yapılmıştır. Bekarlar ile evliler arasında ve boşanmışlar ile evliler arasında bir farklılık tespit edilmiştir ($p<.05$). Sanal iletişim boyutunda Bekârlar ($\bar{x}=1.48$), evlilere ($\bar{x}=1.30$) göre ve boşanmışlar ($\bar{x}=1.50$) ise evlilere ($\bar{x}=1.30$) göre daha çok sosyal medya bağımlısı oldukları söylenebilir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmadan elde edilen verilerle şu sonuca ulaşılmıştır: Sanal iletişim alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Erkeklerin kadınlara göre sanal iletişim alt boyutunda sosyal medya bağımlılığı etkisinde olduğu söylenebilir. Sanal tolerans boyutunda, boşanmışların evlilere göre daha çok sosyal medya bağımlılığı söylenebilir. Sanal iletişim boyutunda bekârlar evlilere göre ve boşanmışlar ise evlilere göre sosyal medya bağımlılığı etkisinde olduğu söylenebilir.

Sosyal medya bağımlılığı üzerine yapılan literatür incelemesinde, cinsiyete göre farklılaşma görülmediğine ilişkin (Demir & Kumcağız, 2019) (Aktan, 2018) (Baz, 2018) (Gül, 2018) (Ünal, 2019) tarafından bulgular mevcutken araştırmamızda literatürün aksine bir bulgu elde edilmiştir. Literatür incelemesinde (Arslan, 2020) araştırmasında ki gibi cinsiyet açısından bir farklılık bulunduğu tespit edilmiştir. Aslında sosyal medya bağımlılığı cinsiyete göre farklılaşması anlaşılabilir bir durumdur. Günümüzde teknoloji sürecinde tüm bireylerde akıllı telefonlar bulunmaktadır. Bu tip iletişim araçları bireylerin sosyal medya uygulamalarıyla fotoğraf paylaşımlarını, iletişimlerini ve görüntülü görüşmelerini kolaylaştırdı. Bu tip uygulamaların sunduğu imkânlar bireylerin birçoğunu etkiledi. Kadın ve erkeklerin her ortamda bu uygulamaları kullandığı düşünüldüğünde sosyal medyanın cinsiyete göre farklılaşması da anlaşılabilir bir durumdur.

İlgili literatür incelemesinde medeni duruma göre anket yapıldığında boşanmış ve dul seçeneklerinin sorulmadığına yönelik bulgular elde edilmiştir. Evli ya da bekâr olma hali ne kadar doğal bir durum ise bireyin boşanmış ya da dul olma ihtimali de o kadar doğal olmalıdır. Hatta boşanmış ve dul seçeneklerinin sorulmadığı anketlerin içinde bireyler kendilerini bekâr olarak işaretlediğinden evli ve bekâr arasındaki anlamı da etkilediği düşünülmektedir. Araştırmamızda, sanal tolerans boyutunda, boşanmışların evlilere oranla daha çok sosyal medya bağımlısı oldukları ve sanal iletişim boyutunda bekârlar evlilere göre ve boşanmışlar ise evlilere oranla daha çok sosyal medya bağımlısı olduklarına yönelik tespitlerimiz vardır. İlgili literatür

de boşanmış ve dul seçeneklerinin olmaması nedeniyle atıf yapabileceğimiz literatür bulunamamıştır.

Araştırmaya katılanlar, yüksek düzeyde sosyal medya bağımlılığına sahip midir? şeklindeki araştırma sorumuz yüksek düzeyde çıkmamıştır. Erkekler kadınlara oranla .08 oranında bir fark vardır ki bu oranında yüksek olduğu söylenemez.

Sosyal medyanın bireylerin bilgiye ulaşabilmelerine yönelik sağladığı imkânlar yanında bireylere de sanal da olsa bir sohbet iletişim ortamı sağlaması ve bunları da boş vakitlerinde gerçekleştirildiği düşünülmektedir.

Öneriler

- ✓ Sosyal medya bağımlısı bireylere yönelik psiko-eğitim programları geliştirilip uygulanabilir.
- ✓ Sosyal medya bağımlılığının bireye duygusal ve akademik / mesleki etkileri araştırılabilir.
- ✓ Dulların ve boşanmışların bekarların düşüncelerini de istatistiki anlamda etkilediği düşünüldüğünden anketlerde medeni durum kısmına dul ve boşanmışlar da eklenerek yapılması yerinde olacaktır.

Kaynakça

- Adiyoso, W., & Kanegae, H. (2012). The effect of different disaster education programs on tsunami preparedness among schoolchildren in Aceh, Indonesia. *Disaster Mitigation of Cultural Heritage and Historic Cities*, 60, 165-172.
- (tarih yok). *Afet İşleri Genel Müdürlüğü Deprem Araştırma Dairesi, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı*. Ankara.
- Aktan, E. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), 405-421.
- Alkan, N. U. (1999). 1995 Dinar Depremi. *Türk Psikoloji Bülteni*, 5(14), 59-60.
- Alkan, V. (2015). *Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinin Geliştirilmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- APA. (1980). American Psychiatric Association Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (3. Baskı). Washington DC: American Psychiatric Press.
- Arslan, A. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Dijital Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *International e-Journal of Educational Studies*, 4(7), 27-41.
- Ayhan, B. (2014). Küreselleşme Surecinde Kitle İletişim Araçlarının Rolü. *Selçuk İletişim*, 82-90.

- Baltacı, R. (2013). Üstün Zekâyı Yeteneğe Dönüştürmek: Gelişimsel Bir Teori Olarak Ayrımsal Üstün Zekâ ve Yetenek Modeli. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*, 14, 1-20.
- Baykoç, D. N. (2012). *Üstün Yetenekli Çocuklar E. Nilgün METİN (Editör) Özel Gereksinimli Çocuklar*. Ankara: Maya Akademi.
- Baz, F. Ç. (2018). Sosyal Medya Bağımlılığı: Üniversite Öğrencileri Üzerine Çalışma. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 278-295.
- Bostancı, M. (2010). *Sosyal Medyanın Gelişimi ve İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Bulut, S. (2009). Depremden Sonra Çocuklarda Görülen Travma Sonrası Stres Tepkilerinin Yaş ve Cinsiyetler Açısından Karşılaştırılması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(31), 43-51.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı (14. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüksener, E. (2009). Türkiye’de Sosyal Ağların Yeri ve Sosyal Medyaya Bakış. 14. *Türkiye’de İnternet Konferansı*.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Cohen, L., Manion, L. Research methods in education*. London: Routledge Taylor & Francis Group.
- Çam, S., Sevimli, D., & Yerlikaya, E. (2010). Olumsuz Değerlendirilmekten Korkma Ölçeğine (ODKÖ) İlişkin Bir Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (1), 132-140.
- Çetinkaya, S. (2008). *Bilinçli medya kullanıcıları yaratma sürecinde medya okuryazarlığının önemi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Demir, T. (1997). *Çocuk ve Ergenlerde Sosyal Fobi: Epidemiyolojik Bir Çalışma (Basılmamış Tıpta Uzmanlık Tezi) İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Demir, Y., & Kumcağız, H. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılığının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(52), 23-42.
- Eley, B., & Tilley, S. (2009). *Online Marketing Inside Out*. Cambridge: Sitepoint.
- Erkal, T., & Değerliyurt, M. (2009). Türkiye’de Afet Yönetimi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14(22), 147-164.
- Erkuş, A. (2005). *Bilimsel Araştırma Sarmalı*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

- Folkman, S. (1982). An approach to measurement of coping. Paper presented at workshop entitled current issues in occupational stress. *Theory, research and intervention*, 14-16.
- Folkman, S., & Lazarus, R. S. (1980). An Analysis Of Coping in a Middle-Aged Community Sample. *Journal of Health and Social Behavior*, 219-239.
- Furmark, T., Tillfors, M., & Everz, P. O. (1999). Social Phobia in The General Population: Prevalence And Sociodemographic Profile. *Soc Psych Psych Epid*, 34: 416–424.
- García, R. R., Ramírez, G. A., & Rodríguez, R. M. (2014). *Media Literacy Education for a New Prosumer Citizenship*.
- Görmez, E. (2015). Etkili medya okuryazarlığı eğitimi ve uygulamalarından örnekler. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 93-112.
- Gül, G. (2018). Fen Bilgisi Öğretmeni Adaylarının Sosyal Medya Bağımlılıklarının İncelenmesi. *E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 41-50.
- Gülen, A. R. (2008). *Deprem Risk Analizi ve Şehirleşmede Balıkesir Kent Merkezi Örneği (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gündüz, B., & Gökçakan, Z. (2003). Hemşirelerde Tükenmişliği Yordamada Stresle Başaçıkma Biçimleri, Eğitim Düzeyi ve Hizmet Süresi Değişkenleri. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10-17.
- Hampton, K. N., Goulet, L. S., Rainie, L., & Purcell, K. (2011). *Social Networking Sites and Our Lives*. Washington: Amerikan Life.
- Heckelman, L. R., & Schneier, F. R. (1995). Diagnostic Issues. Heimberg, R. G., Liebowitz M. R., Hope D. A. ve Schneier, F. R. (Ed.), *Social Phobia: Diagnosis, Assessment, And Treatment* (s. 3–20). New York, Guilford Press.
- Heimberg , R. G., Stein, M. B., & Hiripi , E. (2000). Trends İn The Prevalence of Social Phobia in The United States: A Synthetic Cohort Analysis of Changes Over Four Decades. *European*, 15: 29-37.
- Heimberg, R. G., Hofmann , S. G., Liebowitz, M. R., Schneier, F. R., Smits, J. J., Stein, M. B., . . . Craske, M. G. (2014). Social Anxiety Disorder'ın DSM-V. *Depression And Anxiety*, 31 (6), 472-479.
- Işık, U., & Topbaş, H. (2015). Facebook ve Bağımlılığı Araştırması. *The Journal of Academic Social Science Studies*(38), 319-336.
- Kalafat , D., & Pınar, A. (1997). *Anadolu'nun Sismotektonik Özelliklerinin Küçük ve Orta Büyüklükteki Depremlerle İrdelenmesi Aktif Tektonik Araştırma Grubu Birinci Toplantısı*. İstanbul: İTÜ.

- Karabulut, E. O., & Bahadır, Z. (2013). Ümit Milli Judo Takımının Olumsuz Değerlendirilmekten Korkma ve Empatik Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 108-115.
- Karaca, S., & Aşkın, R. (1995). Depresyonla Başa Çıkma Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. *Düşünen Adam Dergisi*, 8(3).
- Karakuş, U. (2013). Depremi Yaşamış ve Yaşamamış Öğrencilerin Deprem Algularının, Metafor Analizi İle İncelenmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18(29), 97-116.
- Karaman, M. K., & Karataş, A. (2009). Öğretmen Adaylarının Medya OkurYazarlık Düzeyleri. *İlköğretim Online*, 8(3), 798-808.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntem*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keefe, F. J., Caldwell, D. S., Queen, K. T., Güil, K. M., Martinez, S., & Crisson, S. (1987). Pain coping strategies in osteoarthritis patients. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55(2), 208- 212.
- Kline, R. B. (2011). *Principles And Practice of Structural Equation Modeling (Third Edition)*. New York: The Guilford Press.
- Köydemir, S., & Demir, A. (2007). Psychometric Properties of The Brief Version of The Fear of Negative Evaluation Scale in a Turkish Sample. *Psychological Reports*, 100(3), 883-893.
- Kurudayıoğlu, M., & Tüzel, S. (2010). 21. yüzyıl okuryazarlık türleri, değişen metin algısı ve Türkçe eğitimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 28(28), 283-298.
- Kuşay, Y. (2013). *Sosyal Medya Ortamında Çekicilik ve Bağımlılık Facebook Üzerine Bir Araştırma*. İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Mckinney, A. P. (2003). *Goal orientation: A Test of Competing Models (Doktora tezi) Available From ProQuest Dissertations and Theses Database*.
- Murphy, B., Falkiner, L., McBean, G., Dolan, H., & Kovacs, P. (2005). Enhancing Local Level emergency Management: The Influence of Disaster experience and the Role of Households and Neighbourhoods. *Institute for Catastrophic loss Reduction*, 12-25.
- Öcal, A. (2007). İlköğretim Okullarında Deprem Hazırlıkları: Kırıkkale ili Örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 1-12.
- Ök, F. (2013). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Motivasyonları Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Özçetin, A., Maraş, A., Ataoğlu, A., & İçmeli, C. (2008). Deprem Sonucu Gelişen Travma Sonrası Stres Bozukluğu ile Kişilik Bozuklukları Arasındaki İlişki. *Düzce Tıp Fakültesi Dergisi*, 2, 8-18.
- Öztürk, M. K. (2013). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Deprem Deneyimleri Üzerine Bir Araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 308-319.
- Özutku, F. (2014). *Sosyal Medyanın ABC'si*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu . (2007). *İlköğretim medya okuryazarlığı dersi öğretmen el kitabı*. Ankara.
- Rodriguez, J. O., Rodriguez , P. A., & Alcazar, R. A. (2006). Sociodemographic and Psychological Features of Social Phobia in Adolescents. *Psychothema*, 18(2): 207-212.
- Ryan, D. (2014). *Dijital Pazarlama*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Sak, U. (2009). *Üstün Yetenekliler Eğitim Programları*. Ankara: Maya Akademi.
- Scheiner, F. R., Johnson, J., Hornig, C. D., Liebowitz, M. R., & Weissman, M. M. (1992). Social Phobia: Comorbidity and Morbidity in an Epidemiologic Sample. *Archives of General Psychiatry*, 49 (4), 282-288.
- Schreglmann, S. (2016). Türkiye’de Üstün Yetenekli Öğrenciler İle İlgili Yapılan Yükseköğretim Tezlerinin İçerik Analizi (2010–2015). *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 4, 14-26.
- Seferoğlu, S., & Yıldız, H. (2013). Dijital Çağın Çocukları: İlköğretim Öğrencilerinin Facebook Kullanımları ve İnternet Bağımlılıkları Üzerine Bir Araştırma. *İletişim ve Diplomasi Dergisi*, 2, 31-48.
- Seipp, B. (1991). Anxiety and Academic Performance: A Meta-Analysis of Findings Anxiety Research. 4 (1), 27-41.
- Selye, H. (1977). *Stress Without Distress*. London: Teach Yourself Books.
- Sevim, F. (2013). *Medya Okuryazarlığı, Toplumsal Cinsiyet ve Kadının Medyada Temsili*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul.: İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Sevinç, S. S. (2015). *Pazarlama İletişiminde Sosyal Medya*. İstanbul: Optimist Yayın.
- Som, S., & Kurt, A. A. (2012). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü öğrencilerinin medya okuryazarlık düzeyleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 2(1).
- Spurrell, M. T., & McFarlane, A. C. (1993). Posttraumatic stress disorder and coping after a natural disaster. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 28(4), 194-200.

- Şahin, C., & Sipahioğlu, Ş. (2002). *Doğal Afetler ve Türkiye*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Şahin, C., & Yağcı, M. (2017). Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği- Yetişkin Formu: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 18(1), 523-538.
- Tağıl, Ş. (2004). Balıkesir Ovası ve Yakın Çevresinin Neotektonik Özellikleri ve Depremselliği. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 2(1), 73-92.
- TC. Milli Eğitim Bakanlığı. (2016, 11 04). Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi. 2016. MEB, Tebliğler Dergisi. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2593_0.html adresinden alındı
- Topçu, A. A. (2004). *Sosyal Fobi Olgularında Aile İçi Yaşantıların İncelenmesi (Basılmamış doktora tezi)*. İstanbul.
- Tortop, H. S. (2018). *Üstün Zekalılar Eğitiminde Farklılaştırılmış Öğretim Müfredat Farklılaştırma Modelleri*. İstanbul: Genç Bilge.
- Tuncer, A. (2013). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin medya okur-yazarlık düzeyleri (izmir örnekleme) Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Tuncer, A. S. (2013). *Sosyal Medyanın Gelişimi*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2877.
- Turner, R. H., Nigg, J., & Paz, D. H. (1986). Waiting for Disaster: Earthquake Watch in California.
- Tutgun, Ü. A. (2015). *Sosyal Medya Bağımlılığı: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara üniversitesi.
- Ünal, A. T. (2019). İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılığının İncelenmesi: Üsküdar Üniversitesi Örneği. *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi*(2), 50-80.
- Yıldırım , D. S. (2013). *Erken Çocukluk Döneminde Özel Eğitim (3. Baskı)*. Ankara: Maya Akademi.
- Yöndem, Z. D., & Altay, E. (tarih yok). Deprem Stresi İle Bahşetme Stratejileri Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30), 60-75.